

KUDÜS'ÜN JEOPOLİTİK DENKLEMİ VE

ULUSLARARASI GÜÇ MÜCADELESİ

Teopolitik Merkez: Dini ve Stratejik Önem

Kudüs, salt bir coğrafi koordinat olmanın ötesinde, üç semavi din için taşıdığı teopolitik değerle küresel bir ideolojik çekim merkezidir. Müslümanlar için ilk kible olan Mescid-i Aksa, Hristiyanlar için kutsal mekanlar ve Yahudiler için tarihsel mirasın merkezi olması, şehri dünyanın en hassas manevi enerji hattı haline getirir. Günümüzde Kudüs'ün statüsü, İsrail-Filistin çatışmasının en temel sorunu olarak kabul edilmektedir. Mescid-i Aksa'nın Ürdün himayesinde olmasına rağmen, Yahudi grupların polis korumasında bölgeye girmesi, sahada sürekli bir gerginlik potansiyeli oluşturmaktadır.

Dönüşen Roller ve Uluslararası Hukuk Çıkmazı

1948 Arap-İsrail Savaşı sonucunda Kudüs'ün bölünmesi, modern krizin başlangıç noktasını oluşturmuştur. Savaşın sonunda Batı Kudüs İsrail, Doğu Kudüs ise Ürdün tarafından ele geçirilmiş; bu süreçte binlerce sivil yerinden edilmiştir. İsrail, 1967'deki Altı Gün Savaşı ile Doğu Kudüs'ü ele geçirerek şehri belediye sınırlarına dâhil etmiş ve 1980 yılında çıkardığı "Kudüs Kanunu" ile şehri İsrail'in "bölünmez başkenti" ilan etmiştir. Ancak uluslararası toplum, bu ilhakı kabul etmeyerek Doğu Kudüs'ü İsrail işgali altında olan Filistin Devleti sınırı olarak tanımlamaya devam etmektedir.

Küresel Aktörlerin Ajandası ve Bilgi Savaşı

Kudüs, büyük güçlerin nüfuz mücadelesi verdiği çok katmanlı bir arenadır. Birleşmiş Milletler'in Kudüs için önerdiği uluslararası rejim (**Corpus Separatum**) planının 1948 savaşı nedeniyle hayata geçirilememiş olması, şehri tek taraflı diplomatik ve askeri hamlelere açık hale getirmiştir. (Vikipedi, 2024) Günümüzde ABD, şehri İsrail'in başkenti olarak tanıyarak "tek taraflı oyun kurucu" rolünü pekiştirirken; Rusya ve Çin gibi aktörler, "çok kutupluluk" ve uluslararası hukuk vurgusuyla Batı hegemonyasına karşı alternatif bir denge oluşturmaya çalışmaktadır. (BM Güvenlik Konseyi, 478 Sayılı Karar)

Bu mücadele sadece sahada değil, "**Dijital Diplomasi**" alanında da stratejik bir boyuta evrilmiştir. Sosyal medya üzerinden yürütülen dezenformasyon ve "kimlik mücadelesi", Kudüs krizini siber alanda küresel bir bilgi savaşına dönüştürmüştür. Bu tür stratejik adımlar, bölgesel güç dengelerini ve ittifak düzenlemelerini kökten değiştiren bir nitelik taşımaktadır. Bu noktada Doğu Kudüs'teki TRT ve Anadolu Ajansı temsilcilikleri,

bölgedeki gelişmeleri doğrudan ve ilk elden dünya kamuoyuna duyurarak bilgi akışında kritik bir denge unsuru oluşturmaktadır. (T.C. Kudüs Başkonsolosluğu, 2024)

Türkiye'nin Tavrı: Yumuşak Güç ve İnsani Diplomasi

Türkiye, 1967 sınırları çerçevesinde, başkenti Doğu Kudüs olan bağımsız ve egemen bir Filistin Devleti'ni desteklemektedir. İki halk arasındaki dört asırlık ortak yaşam ve kardeşlik bağları, Türk dış politikasının bu meseleye öncelik vermesindeki en belirleyici unsurdur. Bölgede **TİKA**, **Yunus Emre Enstitüsü**, **Türk Kızılayı** ve **YTB** gibi kurumlar aracılığıyla yürütülen kültürel ve insani faaliyetler, Türkiye'nin sahadaki "yumuşak güç" varlığını pekiştirmektedir. (T.C. Kudüs Başkonsolosluğu, 2024) Ayrıca Türkiye, 2012 yılında Filistin'in BM'de "Üye Olmayan Gözlemci Devlet" statüsü kazanmasına öncülük ederek diplomatik alandaki desteğini somutlaştırmıştır.

Sonuç: Stratejik Bir Değerlendirme

Sonuç olarak Kudüs; dini değerlerin siyasallaştığı ve büyük güçlerin stratejik hamlelerini bu kutsallık üzerinden kurguladığı bir merkezdir. Şehirdeki işgal ve mülksüzleştirme politikaları son bulmadan, Orta Doğu'da kalıcı bir istikrardan bahsetmek mümkün görünmemektedir. Yapılan bu çalışma, kriz bölgelerindeki jeopolitik denklemlerin tarihsel süreçlerden bağımsız düşünülmemeyeceğini ve bölgesel dengelerin uluslararası sistem üzerindeki belirleyici etkisini kavramak açısından önemli bir perspektif sunmuştur.

Kaynakça

- T.C. Dışişleri Bakanlığı. (t.y.). Türkiye-Filistin Siyasi İlişkileri. T.C. Kudüs Başkonsolosluğu resmi web sitesinden erişildi: mfa.gov.tr
- TİKA (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı). (2024). Filistin ve Kudüs Projeleri Faaliyet Raporu. Ankara.
- Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi. (1967). 242 Sayılı Karar / (1980). 478 Sayılı Karar.
- Birleşmiş Milletler Genel Kurulu. (2012). 67/19 Sayılı Karar: Filistin'in Gözlemci Devlet Statüsü. (1947). 181 Sayılı Karar
- Vikipedi. (2024). Kudüs Tarihi ve Siyasi Statüsü. [Erişim Tarihi: 13 Şubat 2026].
- İslam Ansiklopedisi (TDV). "Kudüs" Maddesi.
- Aral, B. (2025). Uluslararası Hukuk ve Ortadoğu'da Egemenlik Mücadeleleri.
- Çakan, V. (2017). Etnik Dışlama ve Siyasal Söylem.
- TRT Haber Dairesi. (2026). Kriz Bölgelerinde Habercilik ve Bilgi Savaşı: Kudüs Temsilciliği Raporu.
- Nalcı, A. (2025). Normalleşme Süreçlerinde Üçüncü Perde ve Bölgesel Dengeler.